

ÄLTASJÖNS FISKEVÅRDSOMRÅDESFÖRENING

c/o Sten Fogelström

Älta Strandväg 61

138 33 ÄLTA

08-773 06 72

Plusgiro 484 82 26-9

2010-04-28

K O P I A

WSP Samhällsbyggnad

Att. Susanna Nilsson

121 88 STOCKHOLM-GLOBEN

Uppdragsnr: 1013 5268

Samrådsyttrande angående produktion av biogas på fastigheten Solvärmen 1, Skarpnäck, Stockholm

Ältasjöns Fiskevårdsområdesförening (Fvof) förvaltar fisket inom Ältasjöns Fiskevårdsområde, vilket omfattar hela Ältasjön, både inom Stockholms kommun och Nacka kommun. Fiskevårdsområdet är bildat enligt LOFO 1980:533. Medlemmarna utgöres av ägarna till de fastigheter till vilka hör vatten och fiske i Ältasjön.

Ältasjöns Fvof har i er skrivelse 2010-03-30 ombetts inkomma med yttrande om Swedish Biogas International AB (SBI) blivande ansökan hos Länsstyrelsen om tillstånd, enligt miljöbalken, för byggande och drift av en anläggning för produktion av biogas på rubr fastighet. Föreningen får med anledning härav framföra följande.

Projektet med en biogas- och biogödsselfabrik på den aktuella fastigheten kom av en tillfällighet till föreningens kännedom den 22 januari i år. Det visade sig då att det sedan mer än ett år pågick dels ett miljöprövningsärende hos Länsstyrelsen, dels ett detaljplaneärende hos Stockholms kommun. Ingen som helst information om planerna var delgiven föreningen. Den tidigare ansökan om tillstånd enligt miljöbalken återkallades den 16 mars 2010. Detaljplaneförslaget var utställt under tiden 21 januari – 18 februari 2010. Planförslaget var uppe för antagande vid stadsbyggnadsnämndens möte den 15 april 2010, varvid ärendet bordlades till kommande möte.

- - - - -

I utställningsyttrande över detaljplaneförslaget framhöll föreningen att platsen är direkt olämplig för lokalisering av den typ av verksamhet det här är fråga om och yrkade därför på att förslaget skulle avslås. Ett genomförande av planen skulle utgöra ett hot mot vatten och fiske i Ältasjön. Det nu översända samrådsunderlaget ger inte anledning att ompröva denna uppfattning. De motiv vi vill framhålla är följande:

- a) **Ett främmande inslag i naturreservaten**
- b) **Irrationell lokalisering, långt från råvaror och avnämare till gödseln**
- c) **Risker som följd av lokalt koncentrerat koldioxidutsläpp**
- d) **Risk för Ältasjön p.g.a. förorenat dagvatten**
- e) **Risk för Ältasjön vid haveri**
- f) **Försämrade naturupplevelse för sportfiskare och risk för fiskfaunan i Ältasjön**

a) Ett främmande inslag i Naturreservaten

Förslaget innebär nyetablering av Sveriges största processindustri för tillverkning av biogas och biogödsel i en miljö där den utgör ett helt främmande inslag. Det tilltänkta fabriksområdet ligger vid Ältasjön, vid ett strandavsnitt som enligt Stockholms stads dagvattenstrategi klassats som ekologiskt särskilt känsligt. Området ligger inbäddat i Flatens naturreservat, ca 300 meter söder om gränsen mot Nackareservaten. Sammanlagt utgör de tre nyligen inrättade naturreservaten ett av Stockholms mest centrala områden för rekreation och friluftsliv, med en utsträckning från Järlasjön i norr till Drevviken i söder. Den planerade gas- och gödsselfabriken skulle få en placering mitt i den "gettingmidja" reservaten

beskriver vid Ältasjöns västra del. Hela naturreservatsområdet ingår dessutom i den s.k. Tyrestakilen.

b) Irrationell lokalisering, långt från råvaror och avnämare till gödseln

Sett i ett större perspektiv är lokaliseringen av anläggningen helt irrationell. En anläggning av detta slag skall förläggas där läget är optimalt med hänsyn till transporter, tillgång till råvaror, närhet till avnämare till gödseln, minimal skada och störning på omgivningen mm. Den aktuella platsen i Skarpnäck, vid Ältasjön, har härvidlag inga fördelar att erbjuda. En lokalisering hit skulle innebära ett stort antal tunga lastbilstransporter med jordbruksvaror fram och tillbaka genom Stockholms södra förorter.

Av samrådsunderlaget framgår att det allra mesta rötsubstratet utgöres av rena jordbruksprodukter; 25.000 ton spannmål och 20.000 ton grönmassa (vallväxter mm). Sammanlagt således 45.000 ton. Därutöver 15.000 ton vegetabiliska industriella restprodukter. Om en hektar åker ger 5 ton gröda skulle det således erfordras 0,9 mil² åker för att försörja anläggningen. Den sammanlagda arealen åker och betesmark i Haninge och Nynäshamns kommuner utgör endast ca 1 mil². Uppenbart är att leveranserna i huvudsak måste komma västerifrån via E4-an. Kortaste vägen från E4 till Skarpnäck går via Södra länkens tunnlar till Globen och sedan via Nynäsvägen söderut till Hökarängen. Därefter Tyresövägen till Skarpnäck. Förmodligen skall sedan huvuddelen av 55.000 ton biogödsel ut samma väg. Vägen över den ännu inte färdigställda Södertörnsleden blir 1 resp 3 mil längre, beroende på om man kommer på E4-an från söder eller norr.

En anläggning av aktuellt slag bör i första hand placeras där den hör hemma - i det agrara produktionslandskapet. Skulle en placering i södra Storstockholmsområdet vara mycket önskvärd, förefaller en placering nära E4, inom området norra Botkyrka – Vårby – Kungens kurva vara det optimala. Här möts E4, Södertörnsleden och den blivande Förbifart Stockholm. Vid Vårby finns dessutom ett stort bryggeri, som kanske kan tillhandahålla en del användbara vegetabiliska restprodukter som rötsubstrat. Mängden fordonsgas (metan) som skall ut från anläggningen uppgår till ca 7.600 ton/år (volymvikt 0,72 kg/m³). Skulle en rörledning för gasen vara för dyr, går det bra att köra den på bil. Så görs redan i rätt stor omfattning. Av den lokaliseringsstudie som åberopas framgår att man avser att transportera den dubbla mängden naturgas på bil ända från Nynäshamn. Biltransport av gasen genererar betydligt mindre trafikarbete än transporten av råvaror och biogödsel. Minimering av transportarbetet är ett allmänt önskemål, bl.a. med hänsyn till länets miljömål om att minska transportsektorns utsläpp. Förmodligen finns även företagsekonomiska fördelar.

En placering vid Skarpnäck enligt förslaget innebär dålig hushållning med begränsade marktillgångar i tämligen centralt läge. Området bör i första hand integreras med de omgivande naturreservaten. Alternativet kan vara användning för ändamål som nödvändigtvis måste ha ett centralt läge och som står bättre i samklang med dess läge inom naturreservaten och som inte medför skada för miljö och närboende.

c) Risker som följd av lokalt koncentrerat koldioxidutsläpp

Enligt uppgift vid samrådsmöte skulle den tilltänkta anläggningen eliminera utsläpp av 23.000 ton fossil koldioxid. Av samrådsunderlaget framgår att hälften av rågasen som produceras utgöres av (ickefossil) koldioxid, vilken avskiljes vid uppgraderingen till fordonsgas. Således uppkommer vid anläggningen per år även 10.500.000 Nm³ koldioxid, vilket, vid en volymvikt om 1,98 kg/m³, innebär ett koncentrerat utsläpp till närområdet om 20.800 ton koldioxid. Per dygn blir utsläppet 28.800 m³ (57 ton), vilket torde vara 10 gånger så mycket som utsläppet från den nuvarande trafiken på Tyresö- och Flatenvägarna.

Koldioxid brukar beskrivas som en gas som inte är giftig, ändå är det inte någon ofarlig gas. Halter i inandningsluften överstigande ca 5 % kan leda till medvetslöshet och högre halter till kvävning.

Koldioxid är en tung gas, 52% tyngre än luft. Koldioxiden söker sig därför nedåt till lågt belägna områden. I detta fall är Ältasjöns vattenyta den lägsta nivån. Vid vindstilla perioder är därför en anrikning av koldioxid att vänta närmast Ältasjöns vattenyta, framför allt i den västra delen. Två dygns koldioxidutsläpp motsvarar ett 1,5 meter högt luftskikt med 5% koldioxid över Ältasjöns 78 ha stora yta.

Utsläpp av koldioxiden över de åkrar som producerar råvaran är förmodligen att föredra.

d) Risk för Ältasjön p.g.a. förorenat dagvatten

Avståndet mellan det tilltänkta fabriksområdet och öppet vatten i Ältasjön är ca 200 meter. Sjöns vatten finns dock redan i våtmarksområdet omedelbart norr om Tyresövägen, ca 100 meter från fabriksområdet. Ett problem med Ältasjön är höga fosforhalter. Trenden är dock minskande halter under senare år, samtidigt med ökande siktdjup. Detta mycket tack vare ett målmedvetet arbete från Nacka kommun med att eliminera tillflödena av växtnäring och andra föroreningar, bl.a. genom att rekommendera återhållsamhet med gödsling i trädgårdar och undvikande av biltvätt i närheten av rännstensbrunnar. Även Stockholm Vatten deltar aktivt i vattenvårdsarbetet, exempelvis genom den nyligen anlagda skärmbassängen i Kasbyviken för rening av trafikdagvatten. Platsen för biogasfabriken ligger inom Ältasjöns avrinningsområde för såväl yt- som grundvatten. Ett stort hot mot Ältasjön från anläggningen är utsläpp av förorenat dagvatten eller bräddning/läckage från pumpning av kemikalier, processvatten och spillvatten, antingen som ytvatten eller som förorenat grundvatten. Indirekt påverkan av dagvatten från reservvärmeverket p.g.a. hårdgörning av marken är inte utredd.

Samrådshandlingarna redovisar endast översiktligt hur dagvattnet är tänkt att hanteras och avbördas till Ältasjön. Det beskrivna systemet är inte till alla delar övertygande, bl.a. anger man ett filter som skall klara av att avskilja lösta föroreningar. Det framgår inte vad som händer med infiltrerat förorenat dagvatten; grundvattenströmmen leder mot Ältasjön, vars vatten finns på andra sidan Tyresövägen. Det framgår också att dagvattenproblematiken ännu inte är färdigutredd, trots att arbetet med projektet pågått i över ett års tid.

Enligt vår uppfattning är det knappast möjligt att åstadkomma ett långsiktigt och i alla lägen fungerande skydd mot förorenat dagvatten. Det saknas utrymme för tillräcklig skyddszon mellan anläggningen och Ältasjön. Även med de bästa ambitioner är det osannolikt att det inte emellanåt kommer att ske utsläpp som vållar stor skada på Ältasjön och sjöarna nedströms, inkl Natura 2000-området. Mycket av det vattenvårdsarbete som utförts spolieras därmed.

e) Risk för Ältasjön vid haveri

I händelse av totalhaveri med okontrollerad utströmning av råvaror, hel- och halvfabrikat eller släckvatten måste beredskap finnas i form av bassänger som kan fånga upp hela volymen innan den kommer i närheten av Ältasjön. Den sammanlagda volymen i rötkammare, biogödselbrunn och rötrestbuffer uppgår enligt underlaget till 23.500 m³. Enbart i biogödselbrunnen kan totalmängden kväve, fosfor och kalium uppgå till 35 ton. Handlingarna beskriver kortfattat ett sätt att med 35 cm höga vallar fånga upp endast 6.000 m³ av denna volym. Vi befarar att denna begränsning beror på att det inte finns praktisk möjlighet att anordna ett heltäckande skydd på ett tillförlitligt sätt.

f) Försämrade naturupplevelse för sportfiskare och risk för fiskfaunan i Ältasjön

Fisket i Ältasjön är främst av typen sportfiske, en aktivitet som är förenad med naturupplevelser och där naturreservaten i och vid västra delen av Ältasjön erbjuder en attraktiv miljö. De utsläpp av illaluktande gaser och koldioxid som är emotse från anläggningen skulle kulminera i just detta område, samtidigt som den visuella naturupplevelsen starkt begränsas av en dominerande fabriksanläggning. Därtill en starkt försämrade landskapsbild och ökad bullernivå. Anläggningen innebär i sig en ny bullerkälla för naturreservaten, men kan dessutom generera reflekterat buller från vägarna genom de stora tillkommande plåtfasaderna hos rötkammare och andra byggnader. Ältasjöns attraktionskraft för sportfiske minskar, med risk att så sker även med föreningens intäkter. Föreningen upplåter sportfiske till allmänheten genom det s.k. Sportfiskekortet. Kräftfiske för allmänheten upplåtes genom Ältens Fiskeklubb.

Praktisk fiskevård har genom föreningen bl.a. skett genom inplantering av signalkräfta och gös. En s.k. risvase har anlagts i Ältasjön. I föreningens regi utförs årligen provfiskingen, såväl av fisk som av kräftor. Utvecklingen av fiskfaunan går åt rätt håll, sett ur fiskesynpunkt, med minskande andel av småmört. Den positiva utvecklingen av fiskfaunan sammanhänger troligen med den positiva utvecklingen av vattnet med minskande näringsinnehåll. Ökat

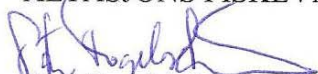
näringsinnehåll i sjön skulle ge större grumlighet genom ökad mängd växtplankton, vilket i sin tur skulle inverka negativt på fiskfaunans sammansättning. En anläggning enligt förslaget, en stor gödselabrik nära sjökanten, skulle dels fördärva naturupplevelsen för de som fiskar, eller på annat sätt uppehåller sig i naturreservaten, dels utgöra ett latent hot mot Ältasjön och fisket i sjön.

- - - - -

I det fall SBI ändå väljer att fullfölja sin ansökan skall miljökonsekvensbeskrivningen redogöra för följande:

- Råvarutillgången måste utredas och beskrivas, kvantitativt och geografiskt. Finns det jordbruksråvaror så det räcker? Finns det råvaror för fler biogasanläggningar av denna sort på Södertörn?
- Transportvägar och transportekonomi måste utredas och beskrivas, även för andra lokaliseringar. Hur rationell är lokaliseringen till Skarpnäck?
- Den lokaliseringsstudie som åberopas avser en annan anläggning och är inte relevant för den som nu planeras. Dessutom har den ej tagit hänsyn till naturreservat och Natura 2000-områden. Ny lokaliseringsstudie behövs, vars syfte skall vara att finna den plats som ur miljösynpunkt är optimal med hänsyn till transporter av råvaror och färdigprodukter.
- Konsekvenserna lokalt av koldioxidutsläppet från uppgraderingen till fordonsgas måste klargöras.
- Riskerna för Ältasjön p.g.a. dagvattenutsläpp och haverier måste utredas bättre och beskrivas. Vad händer med infiltrerat dagvatten - finns eventuella föroreningar kvar när vattnet når Ältasjön? Vad blir årsbelastningen på sjön av utsläpp av fosfor och kväve? Vad blir konsekvenserna av utsläpp av olja och kemikalier? Hur uppnås nollalternativet? Kontrollprogram måste upprättas. Hur påverkas Natura 2000-området? Var finns platserna för lossning och lastning av bilar och hur är dessa utformade med hänsyn till risken för spill till dagvattnet?
- Säkerhetsproblemen kring hanteringen av järnkloriden måste utredas och beskrivas bättre. Det rör sig enligt underlaget om upp till 1.200 ton/år, vilket innebär kanske 40-talet lastbilar som skall lossas, med de risker detta innebär för spill utanför invallningen. Hur tillförlitligt är det med betong som material i invallningen? Vad blir konsekvenserna av en dikeskörning?
- Spridningsberäkning för illaluktande gaser bör genomföras och beskrivas.
- Bullerberäkning bör göras för verksamheten och för anläggningens förstärkning av nuvarande vägbuller.
- Påverkan på landskapsbilden bör illustreras med bilder på anläggningen, sedd från norr, från västra delen av Ältasjön och från höjderna i Nackareservatet. Det bör även visas hur anläggningen ser ut från entréerna till Flatenreservatet vid barnbadet och Kasbyvägen. Även vinterbilder bör tas fram.

ÄLTASJÖNS FISKEVÅRDSOMRÅDESFÖRENING

Sten Fogelström
Ordf